

ԳԷՈՐԳԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐՈՒՄԸ ԵՒ ՀԵՏԱԳԱՅ ԸՆԹԱՑՔԸ

Ս. Էջմիածնի Հոգևոր նեմարանը հիմնադրուել է 1874 թուականին Գեորգ Դ. Կոստանդնուպոլսեցի կաթողիկոսի կողմից: Դեռևս 1866 թուականին, Ռուսաց ցարից իր կաթողիկոսության հաստատումը ստանալու համար գտնուելով Ս. Պետրբուրգում, նա բանակցություններ է վարել նաև հոգևոր քարավազոյն դպրոց բացելու վերաբերեալ: Բազմաթիւ առաջարկներ եղան Հոգևոր նեմարանը Ռուսաստանի հայաշատ քաղաքներից մէկում կամ Արեւմտահայաստանում հիմնելու համար: Գեորգ Դ. Կաթողիկոսը կտակարանապէս մերժեց բոլոր առաջարկությունները և նեմարան հիմնադրելու վայր ընտրեց Ս. Էջմիածինը:

1876 թուականի Սեպտեմբերի 28ին կաթողիկոսի օժման օրը, ցարական կառավարությունից բացման վերաբերեալ դեռ վերջնական բաշխումներին չստացած, նոյն հանդէսով բացուեց դպրոցը: Գեորգեան նեմարանին վիճակուած էր մեծ ու պատուաւոր դեր կատարելու Հայ Եկեղեցու և հայ իրականութեան մէջ, իր կոչման և պարտականութեան գիտակից, ջերմեռանդ ու հայրենասէր, բարեկիրք, բազմակողմանի զարգացած նոր հոգևորականութեան պատրաստման գործում: Եւ իրոք՝ նեմարանն առատ հունձն ունեցաւ:

Իր գոյութեան բառասուններէ տարիների ընթացքում (1874-1917) Գեորգեան նեմարանը Հայ Եկեղեցուն նուիրեց քարճատաստիւնան հոգևորականների փառաւոր սերունդ, ինչպէս նաև մեծավաստակ հայագէտներ, լեզուաբաններ, պատմաբաններ, երաժշտագէտներ, մանկավարժներ ու հասարակական գործիչներ: Ահաւասիկ նեմարանի շրջանաւարտներից մի քանիսի անունները՝ Գեորգ Զ. Կաթողիկոս Զորեմեան, Գարեգին Ա. Կաթողիկոս Յովսէփեան, Կարապետ Եպս. Տէր-Մկրտչեան, Կոմիտաս վարդապետ, Երուանդ Տէր-Մինասեան, Արշակ Տէր-Միքայէլեան, Մանուկ Աբեղեան, Նիկողայոս Ադոնց, Ստեփան

Մալխասեան, Աւետիք Իսահակեան, Ակսել Բակունց, Առն Շանթ:

Առաջին համաշխարհային պատերազմի ողբերգական օրերին դժուարին կացութեան մէջ յայտնուեց Գեորգեան նեմարանը: Գարեգին Եպս. Յովսէփեանի վերատեսչութեան տարիներին, երբ ամբողջովին սպառել էին գոյութեան նուազագոյն պայմանները, 1917 թուականին փակուում են նեմարանի դռները, և այս հոգևոր կրթօջախը լռում է մինչև 1945 թուականը: Այդուհանդերձ, արդէն 1921 թուականից սկսուում են նեմարանը վերաբացելու փորձերը: Այդ ուղղութեամբ քայլեր են առուել Գեորգ Ե. Սուրենեանց, Խորէն Ա. Մուրադբեկեան և Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Գարեգին Ա. Յովսէփեան կաթողիկոսների կողմից: Ի վերջոյ երազանքն իրականութիւն դարձաւ շնորհիւ Գեորգ Զ. Զորեմեանի եռանդալիկ գործունէութեան: Երջանկայիշատակ Հայրապետ, դեռ նախքան իր կաթողիկոսական ընտրությունը, բազմիցս շեշտել էր նեմարանի բացման անհրաժեշտութիւնը և Ազգային եկեղեցական ժողովին ներկայացրել իր ծրագրերը:

1945 թուականի Յունիսի 24ին Մայր Տաճարում տեղի ունեցաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի Տ. Տ. Գեորգ Զ. Զորեմեանի օծումը, և նա անմիջապէս իր առաջին իսկ կոնդակում անդրադարձաւ Հոգևոր նեմարանի խնդրին: Եւ ահա, երկարամեայ ընդմիջումից յետոյ, Հոգևոր նեմարանի դռները կրկին բացուում են, որպէս զի ընդունեն հաւատացեալ հայորդիներին, և սկսուի նեմարանի պատմութեան մի նոր շրջանի կերտումը:

Հոգևոր նեմարանը յիսուն տարիների ընթացքում տուել է շուրջ երկու հարիւր շրջանաւարտ: Ճեմարանի պատուաւոր շրջանաւարտներից են այսօր Հայաստանի բոլոր բնմիրի առաջնորդներն ու փոխառաջնորդ վարդապետները, ինչպէս նաև արտասահմանեան վեց բնմիրի Ռուսաստանի,

Ուկրինայի, Հիսսիսային Կովկասի, Ռումինիայի, Ուրուգվայի եւ Կանադայի առաջնորդ սրբազան հայրերը:

Վերաբացուած Հոգեւոր նեմարանը յիսնամեայ գործունէութեան ընթացքում ունեցել է 11 տեսուչ. Պրն Մինաս Մինասեան (1945-1954թթ.), Մարտիրոս Տէր Ստեփանեան (1954-1956թթ.), Հայկազուն Եպս. Արքահամեան (1957-1964), Ներսէս Վրդ. Պողոսեան (1965-1969թթ.), Շնորհք Վրդ. Գասպարեան, (1969-1970), Յովհաննէս Քհնյ. Մարութեան (1971-1973), Արիս Ծ. Վրդ. Շիրվանեան (1973-1974), Յովհաննէս Ա. Քհնյ. Մարութեան (1974-1979), Գրիգորիս Վրդ. Բունիաթեան (1979-1980), Եզնիկ Քհնյ. Պետրոսեան (1980-1989), Անանիա Եպս. Արարաջեան (1989-1995), Ներսէս Արք.

Պողոսեան (1991-1995), Հայկազուն Ծ. Վրդ. Նաջարեան (1995ից):

(1956-57) ուսումնական տարում նեմարանը չունեցաւ տեսուչ, այլ փոխտեսուչ՝ Մեսրոպ Արդ. Այնթապեան, իսկ 1964-196, ուսումնական տարում տեսչի պարտականութիւնները կատարեց Յովհաննէս Քհնյ. Մարութեանը):

Բոլոր տեսուչներն էլ իրենց պատուաւոր տեղն ունեն Հոգեւոր նեմարանի պատմութեան էջերում, որովհետեւ լատագոյն կերպով են կատարել իրենց պարտականութիւնը եւ յաղթահարելով խորհրդային շրջանին յատուկ գաղափարախօսական ու այլ կարգի խոչընդոտները, կարողացել են նուիրեալ եւ ուսեալ հոգեւորականների սերունդներ անցնել:

ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԵՄԱՐԱՆՆ ԱՅՍՈՐ

1995 թուականին Ն.Ա.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Հայրապետի հրաւերով Ա. Էջմիածին է ժամանում Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների Արեւելեան Թէմի Առաջնորդական փոխանորդ՝ Տ. Հայկազուն ծայրագոյն վարդապետ Նաջարեանը եւ Վեհափառի կարգադրութեամբ ստանձնում է նեմարանի տեսչի պաշտօնը: Այս փոփոխութիւնից յետոյ Հոգեւոր նեմարանում կատարւում են դրական փոփոխութիւններ ուսանողութեան կարգապահութեան ամրապնդման, կենցաղային կարիքների բարելաւման եւ ուսումնակրական գործընթացի կատարելագործման ուղղութեամբ:

Այս փոփոխութիւնները հնարաւորութիւն տուեցին ուսանողութեան թիւը չի անցել բառասունից (2պէտք է նաեւ մոռանալ որ Եկեղեցին է հոգում նեմարանի սաների քանակապէս բոլոր կենցաղային հոգսերը):

Այսօր Վեհափառ Հայրապետի նախաձեռնութեամբ արդիւնաւէտ աշխատանքներ են կատարւում Գէորգեան նեմարանի շէնքի վերանորոգման ուղղութեամբ: Հայր Հայկազունը 1996թ. ուսումնական տարուայ քաջման հանդիսութեան ժամանակ իր խօսքում նշեց «Յուսով ենք որ մօտ ապագայում երբ Գէորգեան նեմարանի նախկին շէնքը պատրաստ լինի շահագործման համար եւ երբ ստեղծուեն

քաւարաք պայմաններ, մենք ուսանողների թիւը կը հասցնենք երկու հարիւրի, որովհետեւ այսօր, առաւել քան երբեքիցէ, այժմէական են մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի հետեւեալ խօսքերը. «Հունձք քազում են եւ մշակք սակաւ»:

Բազում սերունդներ են կրթուել նեմարանի սրբազան հարկի ներքոյ, ժամանակն անցել է, քայց մնացել են նեմարանականների քարի ու յիշարժան գործերը: Այսօրուայ ուսանողները, ոգեւորուած Հայոց հերոսական պատմութեամբ, որի մի քաջագործ ժամանակաշրջանի ականատեսն ենք մենք, կրկին անգամ ուխտում են անճնուրաց կերպով նուիրուել Հայ եկեղեցում եւ հայ ժողովրդին ծառայելու վեհ նպատակին:

Արդ, քարի երբ մաղթենք մեր հարազատ նեմարանին եւ արժանի լինենք նեմարանականի քարճր կոչմանը:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍՐԿ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ